

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03610 Vilnius, tel. (+370 5) 266 4201, faks. (+370 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PLĖTROS ĮSTATYMO NR. XII-717 10 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-4176“ PROJEKTO

Vykdydama Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko pavedimą, įformintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio 2024 m. gruodžio 19 d. rezoliucija Nr. S-3833, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – Ministerija) parengė ir teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo Nr. XII-717 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-4176“ projektą (toliau – Nutarimo projektą).

Nutarimo projektu siūloma iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo Nr. XII-717 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-4176 (toliau – Įstatymo projektas) siekiui – koreguoti nevyriausybiniams organizacijoms keliamas sąlygas gauti valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšas, tikslinant reikalavimą dėl finansinių ataskaitų rinkinio ir veiklos ataskaitos pateikimo – tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui Įstatymo projektą tobulinti pagal Nutarimo projekte pateikiamas pastabas:

- Siekiant teisinio aiškumo Įstatymo projekte vienodinti vartojamas sąvokas su Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme (toliau – Įstatymas) jau vartojamomis sąvokomis.
- Atskirti Įstatyme nevyriausybiniams organizacijoms keliamas sąlygas dėl finansinių ataskaitų rinkinio, veiklos ataskaitos arba metinės ataskaitos pateikimo bei dėl skelbiamos informacijos apie įgyvendinamus ir įgyvendintus projektus.
- Atitinkamai, atsižvelgiant į Įstatymo projekto siekį, tikslinti ir Įstatymo sąlygas dėl nevyriausybinių organizacijų pripažinimo viešosios naudos nevyriausybiniomis organizacijomis.

Nutarimo projekte pritariama Įstatymo projekto siekiui dėl šių priežasčių:

1. Terminas „teisės aktų nustatyta tvarka“ laikomas nepakankamai konkrečiu ir rekomenduojama jo vengti teisės aktuose. Teisės aktai turi būti aiškūs ir konkretūs, siekiant išvengti skirtingų jo aiškinimų. Šiuo metu Įstatyme naudojama formuluotė „teisės aktų nustatyta tvarka“ neleidžia to užtikrinti. Nevyriausybinių organizacijų finansinių ataskaitų rinkinių, veiklos

ataskaitų ir metinių ataskaitų rengimo taisyklės yra reglamentuojamos skirtinguose teisės aktuose ir apima skirtingus aspektus: 1) Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas juridiniams asmenims nustato bendruosius reikalavimus dėl apskaitos ir ataskaitų teikimo; 2) Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas, Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymas, Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos fondų įstatymas reglamentuoja atitinkamų juridinių asmenų finansinių, veiklos ir metinių ataskaitų rengimą, turinį bei jų teikimo terminus; 3) Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymas reglamentuoja finansinės apskaitos organizavimą ir tvarkymą siekiant užtikrinti finansinės apskaitos informacijos tinkamumą ataskaitoms parengti. Šiuose teisės aktuose minimi įvairūs reikalavimai dėl ataskaitose pateikiamos informacijos pobūdžio, formos, ataskaitų pateikimo tvarkos, terminų, informacijos tikslumo, atitikties reikalavimams ir kt. **Atsižvelgiant į tai, dabartinė formuluotė „teisės aktų nustatyta tvarka“ dėl savo neapibrėžtumo lemia tai, kad institucijos skirdamos finansavimą nevyriausybinių organizacijų projektams tikrina skirtinga apimtį minėtų reikalavimų, kylančių iš skirtingų teisės aktų.**

Papildomai pastebėtina, kad Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 „Dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“, 76 punkte nurodoma, kad teisės aktuose reikėtų vengti nekonkrečių nuorodų, tokių kaip „teisės aktų nustatyta tvarka“, „kituose teisės aktuose“, „įstatymų nustatyta tvarka“.

2. Vertinant nevyriausybinių organizacijų ataskaitas yra **praktiškai neįmanoma pilna apimtimi patikrinti, ar jos atitinka visus jų atskaitomybės dokumentams nustatytus reikalavimus.** Atsižvelgiant į aukščiau aprašytus teisės aktus ir juose nustatytus reikalavimus, tai reikštų, kad būtina atlikti išsamią visų teisės aktų atitikties analizę, kas reikalautų **neproporcingai didelių administracinių, laiko ir žmogiškųjų išteklių iš nevyriausybinių organizacijų finansavimo konkursus administruojančiųjų institucijų.** Pavyzdžiui, Viešųjų įstaigų įstatyme nurodoma, kad „Veiklos ataskaitoje nurodoma: 1) viešosios įstaigos veiklos tikslai, uždaviniai ir, siekiant veiklos tikslų, atlikti darbai ir pasiekti rezultatai <...>“. Siekiant patikrinti atitiktį šiam reikalavimui administruojančiosios institucijos turėtų ne tik detalai nagrinėti, bet ir interpretuoti ataskaitų turinį. Pavyzdžiui, dalis viešųjų įstaigų ataskaitose aprašo savo pasiektus rezultatus, bet naudoja kitokį terminą kaip „darbai“ ar „veiklos“, dalis „pasiektų rezultatų“ dalyje naudoja abstrakčias siekiamo poveikio formuluotes, kurios neturėtų būti suprantamos kaip rezultatai ir kt.

3. **Dalies teisės aktuose nustatytų ataskaitų reikalavimų patikra nepatenka į administruojančiųjų institucijų kompetencijos sritį.** Pavyzdžiui, Finansinės apskaitos įstatymo 7 straipsnis nustato apskaitos dokumentams taikomus reikalavimus. Šių reikalavimų atitiktį gali tikrinti tik tos institucijos, kurios turi prieigą prie organizacijos finansinių duomenų ir yra įgaliotos

atlikti atitinkamus patikrinimus, todėl tokios atitikties tikrinimas nėra administruojančiųjų institucijų tiesioginė atsakomybė.

4. Įgyvendinus Įstatymo projekto siekį, būtų aiškiau kokia apimtimi ir kaip turi būti tikrinamos į finansavimą pretenduojančių nevyriausybinų organizacijų ataskaitos. Tačiau šie **keitimai nereiškia reikalavimų nevyriausybinėms organizacijoms dėl ataskaitų teikimo mažinimo**. Ir toliau išlieka reikalavimai užtikrinti atskaitingumą ir skaidrumą, o siūlomais keitimais tik siekiama sukurti aiškesnę ir nuoseklesnę patikros tvarką, išlaikant dabartinį atskaitomybės ir skaidrumo lygį:

4.1. esminis Įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 6 punkto siekis yra užtikrinti, kad tik atskaitomybę įgyvendinančios ir skaidrios nevyriausybines organizacijos galėtų pretenduoti į finansavimą valstybės ar savivaldybių biudžeto lėšomis. Šis siekis yra išlaikomas, nes **nevyriausybines organizacijos, kurios nėra pateikusios praėjusių finansinių metų finansinių ataskaitų rinkinio ir veiklos ataskaitos arba metinės ataskaitos ir toliau negalės gauti finansavimo;**

4.2. juridinių asmenų (įskaitant nevyriausybines organizacijas) pareiga pateikti finansinių ataskaitų rinkinį ir veiklos ataskaitą arba metinę ataskaitą kyla ir yra detaliai reglamentuojama kituose teisės aktuose (žr. 1 punktą aukščiau). Patikslinus nuostatą „teisės aktų nustatyta tvarka“, teisės norma taptų aiškesnė;

4.3. Juridinių asmenų registro tvarkytojui pateiktų finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų, veiklos ataskaitų, vadovybės ataskaitų ir konsoliduotųjų vadovybės ataskaitų kokybės stebėsenos tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos finansų ministro 2022 m. kovo 16 d. įsakyme Nr. 1K-93 „Dėl Juridinių asmenų registro tvarkytojui pateiktų finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų, veiklos ataskaitų, vadovybės ataskaitų ir konsoliduotųjų vadovybės ataskaitų kokybės stebėsenos“, reglamentuojama, kad Juridinių asmenų registro tvarkytojui pateiktų finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų, veiklos ataskaitų, vadovybės ataskaitų ir konsoliduotųjų vadovybės ataskaitų kokybės stebėseną atlieka Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Tarnyba). Atliekant šią stebėseną vertinama ataskaitų atitiktis teisės aktuose nustatytiems reikalavimams. Šiuo metu valstybėje veikia aiškiai apibrėžtas subjektas – Tarnyba – kuris yra atsakingas už finansinių ataskaitų kokybės stebėseną. Toks reguliavimas užtikrina, kad ataskaitos atitiktų teisės aktuose nustatytus reikalavimus ir taip prisidėtų prie juridinių asmenų atskaitingumo skatinimo. **Nevyriausybinių organizacijų, pretenduojančių į finansavimą, pateiktų ataskaitų kokybės stebėseną, atliekama papildomai administruojančiųjų institucijų,**

yra perteklinė ir dubliuoja jau vykdomą funkciją, kurios atsakomybė pagal galiojančią tvarką tenka Tarnybai, o ne administruojančiosioms institucijoms.

5. Siekiant didinti pelno nesiekiančių juridinių asmenų atskaitingumą ir skaidrumą jau įgyvendinamos ir bus tęsiamos įvairios kompetencijų stiprinimo ir procedūrų efektyvinimo priemonės, nukreiptos į tai, kad pelno nesiekiantys juridiniai asmenys gebėtų ataskaitas teikti teisės aktų nustatyta tvarka. Šios priemonės yra nukreiptos į platesnę tikslinę grupę, nei Įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 6 punktas – į valstybės ar savivaldybių finansavimą pretenduojančias nevyriausybinės organizacijas. Įgyvendinamos plataus masto ir poveikio priemonės, kuriomis siekiama suteikti pagalbą ir taip užtikrinti, kad ne pelno siekiančių juridinių asmenų ataskaitos būtų rengiamos ir teikiamos teisės aktų nustatyta tvarka:

5.1. kasmet Ministerijos lėšomis finansuojami mokymai „Nevyriausybinių organizacijų veiklos atskaitingumo kompetencijų ugdymas“. Mokymai susilaukia didelio nevyriausybinių organizacijų susidomėjimo, kas rodo nevyriausybinių organizacijų norą užtikrinti savo veiklos atskaitingumą ir skaidrumą. 2024 m. mokymuose dalyvavo 200 nevyriausybinių organizacijų atstovų;

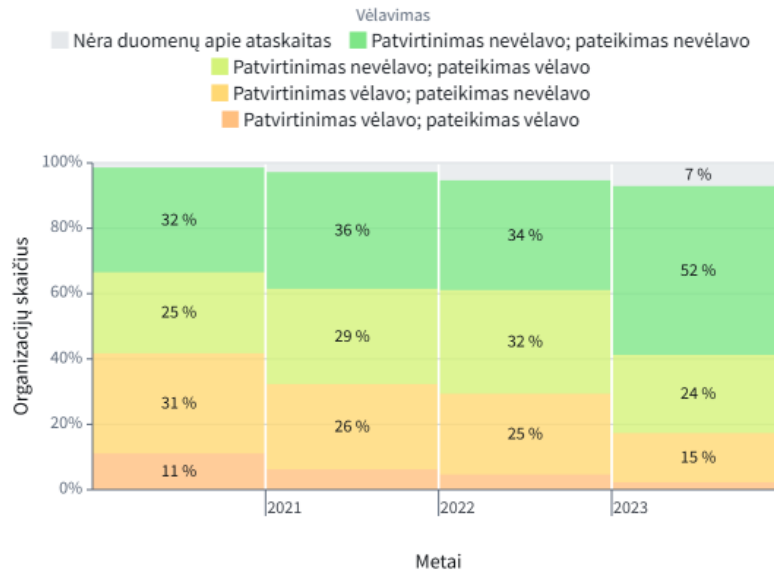
5.2. siekiant padėti nevyriausybiniams organizacijoms ataskaitas rengti ir teikti teisės aktų nustatyta tvarka, Nacionalinė NVO koalicija Ministerijos užsakymu yra parengusi ir viešina „Ataskaitų rengimo atmintines pagal organizacijos teisinę formą“¹;

5.3. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2024 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. 1K-234 „Dėl pelno nesiekiančių juridinių asmenų veiklos ataskaitų formų patvirtinimo“ patvirtintos formos, kuriose struktūruotai ir supaprastintai pateikiama informacija, kurią pelno nesiekiantys juridiniai asmenys turi pateikti savo veiklos ataskaitose kaip tai numatyta aktualiuose teisės aktuose. Šios formos jau taikomos rengiant 2024 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių ataskaitinių laikotarpių veiklos ataskaitas.

Remiantis duomenimis, šios įgyvendinamos plataus masto priemonės jau duoda teigiamų rezultatų ir vis didesnė dalis ne pelno siekiančių juridinių asmenų pateikia savo finansinių ataskaitų rinkinius, veiklos ataskaitas arba metines ataskaitas laikydamiesi teisės aktuose nustatytų terminų. Pavyzdžiui, 2024 m. 52 proc. iš visų nevyriausybinių organizacijos žymą turinčių juridinių asmenų patvirtino ir pateikė savo finansinių ataskaitų rinkinius ir veiklos ataskaitas laikydamiesi teisės aktų tvarka nustatytų terminų, kai 2023 m. tokių buvo tik 34 proc. (žr. grafiką žemiau).

¹ [Metinių ataskaitų teikimas – Nacionalinė NVO koalicija.](#)

NVO žymos turėtojai - skaičius (proc. nuo visumos) pagal metus

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra.

6. Šiuo metu Įstatyme įtvirtintas reikalavimas, kad valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšos nevyriausybinėms organizacijoms negali būti skiriamos, jeigu juridinis asmuo teisės aktų nustatyta tvarka nėra pateikęs finansinių ataskaitų rinkinio, veiklos ataskaitos, neretais atvejais gali turėti ir neproporcingą neigiamą poveikį įvairių socialinių grupių iššūkių sprendimui. Pavyzdžiui, kai egzistuoja ribotas nevyriausybinių organizacijų, teikiančių specifines paslaugas tikslinei grupei, skaičius. Jei vienintelė ar kelios organizacijos, galinčios užtikrinti būtiną paslaugą, dėl techninių ar administracinių priežasčių neatitiktų visų techninių reikalavimų, keliamų ataskaitoms (nepriklausomai nuo jų masto), tai galėtų apriboti valstybės galimybes organizuoti reikalingas paslaugas, taip užkertant kelią tam tikrų visuomenės grupių poreikių sprendimui.

7. Viešosios naudos nevyriausybinių organizacijoms turi būti taikomi aukštesni skaidrumo, atskaitomybės ir kokybės standartai nei kitoms nevyriausybinių organizacijoms. Šios organizacijos savo veikla kuria reikšmingą viešąją naudą ir turi būti laikomos sektinu pavyzdžiu visam nevyriausybiniam sektoriui. Siekiant užtikrinti, kad šį statusą įgytų tik aukščiausius veiklos standartus atitinkančios organizacijos, būtina taikyti griežtesnius reikalavimus jų veiklos ataskaitoms – vertinant ne tik tai, ar ataskaitos pateiktos, bet ir jų turinį, išsamumą, atitikimą teisės aktams, pateikimo tvarką bei laikymąsi nustatytų terminų. Vien faktas, kad ataskaita pateikta, nėra pakankamas kriterijus, nes neatspindi nei organizacijos veiklos kokybės, nei jos indėlio į viešąją naudą. Toks formalus vertinimas prieštarautų viešosios naudos nevyriausybinių organizacijos statuso logikai ir esmei – šis statusas turi būti skiriamas tik tom organizacijoms, kurios nuosekliai veikia viešojo intereso labui ir tai pagrindžia aukštos kokybės, skaidriomis ir laiku teikiamomis

ataskaitomis. Be to, ateityje viešosios naudos statusas gali būti susijęs su papildomais privalumais, pavyzdžiui, prioritetiniais balais projektų atrankose, todėl ypač svarbu užtikrinti, kad šis statusas būtų skiriamas tik išskirtinę reputaciją ir veiklos kokybę turinčioms nevyriausybinėms organizacijoms.

Nutarimo projektu teikiama Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvada dėl Lietuvos Respublikos Seime svarstomo Įstatymo projekto, todėl Nutarimo projekto numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas.

Nutarimo projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje.

Nutarimo projektas svarstytas 2025 m. gegužės 13 d. tarpinstituciniame pasitarime. Nutarimo projektas patikslintas, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateiktas redakcinio pobūdžio pastabas (suderinta darbo tvarka). Papildomai darbo tvarka įvertinti 2025 m. gegužės 13 d. tarpinstitucinio pasitarimo metu išsakyti VšĮ „NVO teisės institutas“.

Nutarimo projektą parengė Ministerijos Nevyriausybinių organizacijų plėtros grupė (vadovė – Aurelija Olendraitė, tel. +370 649 13 467, el. p. aurelija.olendraite@socmin.lt, vyresnioji patarėja Raimonda Mackevičiūtė, tel. +370 660 36 262, el. p. raimonda.mackeviciute@socmin.lt).

PRIDEDAMA. Nutarimo projektas, 2 lapai;

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Inga Ruginienė

Raimonda Mackevičiūtė, tel. +370 660 36 262, el. p. raimonda.mackeviciute@socmin.lt